

PAPER DETAILS

TITLE: 2000 YILI VE ÖNCESİNDE YAYIMLANAN MUSTAFA KUTLU'NUN HİKÂYELERİNDE
DEGER AKTARIMI

AUTHORS: Muhammed Tunagür,Mehmet nuri Kardas

PAGES: 159-185

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/394641>

2000 YILI VE ÖNCESİNDE YAYIMLANAN MUSTAFA KUTLU'NUN HİKÂYELERİNDE DEĞER AKTARIMI

Muhammed TUNAGÜR

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.
mutunagur@hotmail.com

Mehmet Nuri KARDAŞ

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, , Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi
Anabilim Dalı.
mnkardas@hotmail.com

Makale Geliş Tarihi:19.04.2017 Makale Kabul Tarihi:07.11.2017

Özet

Bu araştırmanın amacı Mustafa Kutlu'nun 2000 yılı ve öncesinde yer alan hikâyelerindeki değerleri belirlemek ve yer alan bu değerlerin Türkçe öğretiminde nasıl kullanılacağını tespit etmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden "doküman taraması" yapılmıştır. Doküman taraması neticesinde fişlenen değerlerin analizinde "betimsel analiz" uygulanmıştır.

1979-2000 yılları arasında yayımlanan 8 hikâye kitabı, 4 uzman görüşü doğrultusunda hazırlanan 40 değerden oluşan Türkçe Değerler Formu (TDF) kullanılarak incelenmiş, var olan değerler tespit edildikten sonra hikâyelerden alıntılanmıştır. Verilerin analizi sürecinde tarama yöntemiyle belirlenen değerler sınıflandırılmış, ayrı başlıklar altında ele alınmış ve tablolarda frekansları verilmiştir. Her değer için ayrı ayrı hazırlanan tablolarda, değerlerin işlendiği eserler, eserlerin sayfa numaraları, işlenme sıklıkları verilmiştir.

Araştırma sonucunda Kutlu'nun hikâyelerinde 33 değer (adil olma, aile birliğine önem verme, arkadaşlık, barış, bilimsellik, cesur olma, cömertlik, çalışkanlık, çevreye önem verme, dayanışma, dini değerler, duyarlılık, dürüstlük, edepli olma, estetik, fedakârlık, hoşgörü, iffetli olma, iletişim kurma, kanaatkârlık, merhamet, misafirperverlik, özgüven, özgürlük, problem çözme, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sebat etme, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik) farklı sıklıklarla işlendiği belirlenmiştir.

Mustafa Kutlu'nun incelenen eserlerinde 33 değer 373 kez işlendiği tespit edilmiştir. Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde en çok "dini değer" (%13,40) işlendiği belirlenmiştir. Bu değeri estetik (%8,34) ve sevgi değeri (%8,04) takip etmiştir. Alanda yapılan çalışmalar ve sonuçlar neticesinde Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinin değer eğitiminde kullanılabilecek nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Değer, Değerler Eğitimi, Türkçe Öğretimi, Hikâye, Mustafa Kutlu

TRANSMISSION OF VALUE IN MUSTAFA KUTLU'S STORIES PUBLISHED IN 2000 AND BEFORE

Abstract

The purpose of this research is to determine the values in Mustafa Kutlu's stories in the year 2000 and before and to determine how these values can be used in Turkish language teaching. In the research, document review, one of the qualitative research methods was used. "Descriptive analysis" was used in the analysis of the values that were indexed at the end of the document review.

8 story books published between 1979-2000 were examined using Turkish Value Form (TDF) consisting of 40 values prepared in the direction of 4 expert opinions and then taken from the stories after the existing values were determined. In the analysis of the data, the values determined by the scanning method were classified, handled under separate titles, and frequencies were given in the tables. In the tables prepared separately for each value, page numbers of the works on which the values are processed, the titles of the works, the frequency of the processing are given.

As a result of the research, it is suggested that 33 values (fairness, respect for family, friendship, peace, scientificness, courage, generosity, diligence, giving importance to the environment, solidarity, religious values, sensitivity, honesty, decency, aesthetics, sacrifice, respect, persistence, love, responsibility, cleanliness, patriotism, benevolence) were determined to be processed in different frequencies.

As a result of the obtained data, 373 messages related to values were detected in the stories of Mustafa Kutlu. The highest value among 373 values is "religious value" with a usage frequency of 50 (13,40%). "Aesthetic" followed religious value with 31 (8,31%) usage frequency; and aesthetic value was followed by "love value" with a usage frequency of 30 (8,04%). As a result of the studies and the results done on the field, it was determined that Mustafa Kutlu's stories can be used in value education.

Key Words: Value, Values Education, Turkish Teaching, Story, Mustafa Kutlu

Giriş

İnsan var olduğu andan itibaren yakın-uzak çevresiyle bir etkileşim ve iletişim içerisindedir. Yakın-uzak çevresiyle iletişim ve etkileşimde insan, yaşamını daha anlamlı ve sürdürülebilir kılmak için belli kurallara gereksinim duymuştur. Kişioğlunun gereksinim duyduğu bu kurallar toplumu ayakta tutan millî-manevi değerlerdir.

TDK (2011:607) değer kavramını, bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü olarak tanımlar. Yaman'a (2014: 17) göre "Değer, bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklardır." Özkan'a (2010: 1128) göre "Değerler, bireylerin toplum içerisinde hayatlarını teminat altına almayı sağlayan, onların yaşamlarını kolaylaştıran toplumsal davranış kalıplarıdır." Kutlu (2007: 86) ise bu kavramı "memleketi bir düzen içre ayakta tutan ölçü ve dengeler" şeklinde tanımlar. MEB'in İlköğretim sosyal bilgiler dersi (6-7. sınıflar) öğretim programında (2005: 89) da değer kavramı, "bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlakî ilke ya da inançlar" olarak tanımlanmaktadır. Bütün tanımlardan hareketle değer kavramının tanımını yapmak gerekirse değerler; birçok açıdan insanı etkileyerek topluma yön ve hayat veren anlayışlar ve toplumda görülmeyen ama hissedilen ve uyulmasına ihtiyaç duyulan düzeni sağlayıcı kurallardır.

Eğitim, bireyi içinde bulunduğu toplumda sahip olduğu bilgi ve değerleriyle var etmenin yanı sıra bireylere yaşadıkları toplumun değerlerini aktarmada da önemli bir fırsat sunar. Bireyin toplumsallaşmasını, kendi kültür ve birikimini koruyarak geleceğe aktarmasını kolaylaştırır. Birey eğitim sayesinde yaşadığı

toplumun değerlerini özümser, çevresindekilere aktarır ve içinde yaşadığı toplumun kültürünü, değerlerini içselleştirir ve buna göre yaşamını sürdürür. Böylece birey kendi toplumunun birer değer koruyucusu ve taşıyıcısı olur.

Değerlerin sosyolojik yapıyı kurma ve bireylerde toplumsal olayları analiz etme gibi temel bir işlevi vardır. Bu işlev, karşılaşılabilecek toplumsal çatışmaları önleyici etkilere de sahiptir (Kılıç, 2011: 53). Çünkü hiçbir yasanın toplumda var olan değerler mekanizmasının oluşturduğu doğal bir anlaşmayı sağlamasına gücü yetmez. Bu bağlamda değerlerin, somut yasalardan daha etkili olduğu söylenebilir. Bundandır ki değerler ve değerlerin eğitimine bütün toplumlar büyük bir hassasiyet göstermektedir.

Değerler, bireyin aidiyet bilincinin oluşmasında ve çevresindeki durumları değerlendirmesinde etkili sosyal unsurlardır. Aidiyet bilinci oluşan birey, kendisine ve topluma karşı sorumluluk taşır. Kendi sorumluluğun farkında olan bireylerin yaşadığı toplumda, toplumsal huzur ve güven ön plana çıkar. Ahlaki değerlerin toplum tarafından benimsenmesi, bireylerin ve toplumun olumsuz tutum ve davranışlar oluşturmalarını engeller. Böylece değerler, birey ve toplum arasındaki ilişki bağına tesis eder (Aydın ve Gürler, 2014: 5). Bu da beraberinde değerlerin rehberlik işlevinin önemini ortaya koyar (Hökelekli, 2010). Günümüzde değerlerin ve değerler eğitiminin bu denli vurgulanıyor olması değerler ve değerler eğitimine verilen önemi göstermektedir. Aslında bu önemsenmenin temelinde değerler ve değerler eğitime duyulan ihtiyacın artması yatmaktadır (Arslan ve Yaşar, 2014: 10). Çünkü toplumun değer yapısını sarsacak düzeye ulaşan olumsuz tutumlar eğitimcileri ve aileleri ciddi oranda endişelendirmektedir. Bütün bu durumlar kapsamlı ve ivedi bir değerler eğitimi gerekli kılmıştır (Hökelekli, 2010: 5). Bu bağlamda değerler eğitiminin iki amacının olduğu söylenebilir. Birincisi bireylere daha iyi bir hayat sunarak yaşamlarından memnun olmalarını sağlamaktır. İkincisi ise bireylerin artan niteliklerinin topluma sağladığı fayda ile iyi bir yaşam sunmanın getirdiği memnuniyetle yaşamlarının devamını sağlamaktır (Kaymakçı 2014: 370).

İlkokuldan üniversiteye kadar Türkçe öğretiminin gerçekleştirildiği ders kitaplarında yer alan edebi metinler, her kademeye göre içerisinde iletiler taşımaktadır. Bu metinlerde yer alan iletiler, öğrencilerin kültür ve değer dünyalarını etkilemektedir (Susar Kırmızı, 2014: 221). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle öğrencilere toplumun sahip olduğu değerler tanıtılır. Bu nedenle eğitim ve öğretimin temel unsurlarından biri olan ders kitaplarının, değerlerin benimsetilmesindeki rolü yadsınamaz. Öğrenciler, metinlerin zengin söz varlığı ve dilin etkili gücünden yararlanarak edebi eserlerden değerleri kazanmaktadırlar. Öğretmenlerde bu süreçte ders kitaplarından yararlanarak hem kendi yetilerini hem de öğretimin diğer unsurlarını bütünleştirerek metinlerden yararlanmaktadırlar. Öğrenciler, metinler aracılığıyla neyin doğru neyin yanlış olduğunu görmekte buna göre tutum ve davranışları değişmektedir (Aktaş ve, İkinci 2011: 417). Türkçe dersi, değerlerin edebî metinler aracılığıyla aktarımında önemli bir konumdadır. Metinler, bir kültürün taşıyıcısı olmakla birlikte toplumun

ortak değerlerini korumada önemli bir rol üstlenir. Metinler aracılığıyla çocukların, gerçek dünyayı algılama ve ait oldukları toplumun değerlerini benimsemeleri kolaylaşmakta ve kültürün doğal bir taşıyıcısı olmaktadır. Metinlerin dışında değerler eğitime uygun kitapların da okutulması sağlanarak çocuklarca değerlerin içselleştirilmesine çalışılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Mustafa Kutlu'nun 2000 yılı ve öncesinde yazdığı hikâyelerindeki değerleri belirlemek ve bu değerlerin Türkçe öğretiminde nasıl kullanılacağını tespit etmektir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, materyali, veri toplama aracı ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman taraması kullanılmıştır. Bu çerçevede Mustafa Kutlu'nun 8 hikâye kitabında değerlerle ilgili iletileri saptamaya yönelik nitel bir çalışma ortaya konmuştur.

Araştırma Materyali

Çalışmanın materyalini Mustafa Kutlu'nun 1979-2000 yılları arasında yayımlanan 8 hikâye kitabı (Yokuşa Akan Sular, Sır, Yoksulluk İçimizde, Ya Tahammül Ya Sefer, Bu Böyledir, Arkakapak Yazıları, Hüzün Ve Tesadüf, Uzun Hikâye) oluşturmaktadır. Yazarın ilk iki kitabı, basımının olmaması nedeniyle araştırma kapsamına alınmamıştır.

Veri Toplama Aracı

Alan yazın taranarak Türkçe Öğretimi alanında hikâye metinleri kullanılarak değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalar belirlenmiş ve bu çalışmalarda incelenen değerler tespit edilmiştir. Evrensel değerlerin de çalışmaya dâhil edilmesinden sonra değerler formu hazırlanmıştır. 40 farklı değerden oluşan değerler listesi Türkçe öğretimi alanında uzman dört akademisyene incelenilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda ölçekte 40 değer yer almasının uygun olacağı kararına varılmıştır.

Verilerin Analizi

Doküman taraması ile fişlenen verilerin analizinde "betimsel analiz" uygulanmıştır. Betimsel analizde amaç, doküman taramasıyla elde edilen bulguların yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bulgular

Bu bölümde Mustafa Kutlu'nun 2000 yılı ve öncesinde yayımlanan 8 hikâye kitabında işlenen değerlere ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bu kapsamda, kitaplarda işlenen değerler ayrı başlıklar altında ele alınarak açıklanmış, tablolarda değerlerin işlendiği hikâye kitabı ve sayfa numarası verilmiş, ardından değerlerin geçtiği cümleler alıntılanmıştır.

Tablo 1: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde İşlenen Değerlerin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Değerler	Frekans (<i>f</i>)	Yüzde (%)
Dini Değerler	50	13,40
Estetik	31	8,31
Sevgi	30	8,04
Kanaatkârlık	22	5,89
Temizlik	21	5,63
Yardımseverlik	18	4,82
İletişim Kurma	15	4,02
Çalışkanlık	15	4,02
Dayanışma	14	3,75
Aile birliği	13	3,48
Merhamet	13	3,48
Misafirperverlik	12	3,21
Fedakârlık	11	2,94
Adil olma	10	2,68
Bilimsellik	10	2,68
Çevreye Önem Verme	9	2,41
Arkadaşlık	8	2,14
Sağlıklı Olma	8	2,14
Vatanseverlik	8	2,14
Dürüstlük	7	1,87
Edepli olma	7	1,87
Saygı	6	1,60
Duyarlılık	6	1,60
İffetli olma	6	1,60
Sorumluluk	4	1,07
Hoşgörü	4	1,07
Cömertlik	3	0,80
Özgürlük	3	0,80
Cesur olma	2	0,53
Özgüven	2	0,53
Barış	2	0,53
Sebat Etme	2	0,53
Problem Çözme	1	0,26
Toplam	373	% 100

Tablo 1' de Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinden elde edilen değerlerin frekans ve yüzdelik dağılımlarına yer verilmiştir. Mustafa Kutlu'nun 8 eserinde 50 dini değer (%13,40) tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda dini değer, Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde en çok tespit edilen değer olmuştur. Dini değeri 31 kullanım sıklığıyla estetik değeri (% 8,31);estetik değerini ise 30 kullanım sıklığıyla sevgi değeri (% 8,04) izlemiştir. Tespit edilen değerlerin sayısı 373'dür.

Adil Olma Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 2: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Adil Olma Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Adil Olma Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Ya Tahammül Ya Sefer	83	1
Arkakapak Yazıları	8,10	2
Hüzün Ve Tesadüf	16	1
Uzun Hikâye	20, 47, 49, 82, 83	5
Mavi Kuş	72	1
Toplam		10

Adil olma değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

"Öylesine bir iki laf atıyoruz. O da şansına. Adam senin sözlerini makaslıyor, ötekinin sözlerini veriyor. Bu mu adalet ?..

- Siz galiba yorum değil adalet peşindesiniz...

- Elbette...

Acaba lafı uzatıp, memlekette adalet mekanizmasının yavaş işlediğini mi anlatsam? " (AY, s.8).

Aile Birliğine Önem Verme Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	9, 25, 51, 54, 63	5
Bu Böyledir	31	1
Ya Tahammül Ya Sefer	21, 29, 59	3
Arkakapak Yazıları	43	1
Uzun Hikâye	28, 39, 101	3
Toplam		13

Aile birliğine önem verme değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Bizi sorarsan dokuz kardaştık. Hangi birimize yetecek dört parça tarla. Evlenmeye çıksan bir bela, çıkmasan iki. Çıkarı gurbet düşmek oldu. Sonrası tuz gibi dağıldık, un-ufak olduk.” (YAS, s. 25).

Arkadaşlık Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 4: Mustafa Kutlu’nun Hikâyelerinde Arkadaşlık Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Arkadaşlık Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Bu Böyledir	29	1
Sır	57	1
Ya Tahammül Ya Sefer	42, 62, 104	3
Uzun Hikâye	51, 55, 71	3
Toplam		8

Arkadaşlık değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Ona Celal’in durumunu anlattım. Az bir ömrü kalmıştı. Kız dayanamayıp ağladı. Sonra “Senden bir ricam var” dedim. “Celal için bir mektup yaz, bir şiir, bir hatıra, ne bileyim ona bir şey ver. Son günleri mutlu geçsin diye”. Yürekli kızdı Ayla. Nasıl tüm kasabayı, babasının forsunu, onca dedikoduyu hiçe sayıp benimle konuştu ise; bu ricamı da kırmadı. Birkaç gün sonra elinde bir kâğıtla çıkageldi.

Kâğıdı mavi bir zarf içinde Celal’e verdim. Sen say dünyaları bağışladım. Gözlerinden sevinç yaşları boşandı. Okudu, okudu ağladı. Utanmasa yüzüne gözüne sürecekti. Yahu bir insan, hele Celal gibi felek vurgunu bir çocuk bu kadar mutlu olabilir mi? Oldu işte. Sevdığım kız, ilk aşkı, beni değil onu mutlu etti. Varsın etsin. Helal olsun. Helal olsun be Ayla...” (UH, s.55).

Barış Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 5: Mustafa Kutlu’nun Hikâyelerinde Barış Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Barış Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Arkakapak Yazıları	30	1
Hüzün ve Tesadüf	17	1
Toplam		2

Barış değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“İnsanlar ne zamandan beri bu hale düştü?

- Böyle gelmiş, böyle gidiyo... Tarih dede öyle diyo.

- Olur, mu hiç. Tarih insanlar ibret alsınlar diye yazılır, okutulur.

- Biz tarihi savaşların, kıyımların hikâyesi olarak dinledik. Hükümdarlar birbirini boğazlıyor, ortalık kandan geçilmiyor.

- Bir şey yap barış olsun. İnsanlar kin ve nefretten uzaklaşsın. Bombalar patlamasın, çocuklar ölmesin.

- Ohooo, bana neredeyse dünyayı düzelt diyorsun...Öyle... Hadi bir şey yap..." (HT, s. 17).

Bilimsellik Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 6: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Bilimsellik Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Bilimsellik Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Bu Böyledir	47	1
Sır	49	1
Ya Tahammül Ya Sefer	8, 10, 43, 78, 80, 91	6
Arkakapak Yazıları	13, 80	2
Toplam		10

Bilimsellik değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

"Londra'da uzun müddet kalınmıştı. Müzeler, kütüphaneler dolaşılmıştı. İyi derecede İngilizce kazanılmıştı. Parlak bir doktora hazırlanmıştı" (S, s. 49).

Cesur Olma Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 7: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Cesur Olma Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Cesur Olma Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Ya Tahammül Ya Sefer	9, 12	2
Toplam		2

Cesur olma değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

"-Aslan Kerim..."

- Ne yürekli çocuk. Davaya böyleleri gerek.

- Halkımız, davamızın direği" (YTYS, s. 9).

Cömertlik değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 8: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Cömertlik Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Cömertlik Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Arkakapak Yazıları	9	1
Hüzün Ve Tesadüf	20	1
Uzun Hikâye	34	1
Toplam		3

Cömertlik değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Bıçkın delikanlı iki helva alıp, ceplerine sokuşturuyor. Paranın üzeri kalsın diyor ” (AY, s. 9).

“Cevat işte tam bu sırada devreye giriyor. Aslında çulsuzun teki, altı-üstü bir berber kalfası. “Yahu Cevat yapma-etme, bu iş böyle gitmez, bu çeşmeyi unut artık” demişlerse de Cevat umursamamış. Musluğu çalışıyorlar, kırıyorlar, Cevat yeniliyor. Bir musluk, beş musluk, on beş musluk... Cevat geri adım atmıyor. “Ne yani” diyor, “Namertlik aldı yürüdü diye, mertlikten vaz mı geçeceğiz?” (HT, s.20).

Çalışkanlık Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Mustafa Kutlu’nun eserlerinde çalışkanlık değerine sıklıkla yer verildiği görülmektedir.

Tablo 9: Mustafa Kutlu’nun Hikâyelerinde Çalışkanlık Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Çalışkanlık Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	7, 8, 9	3
Bu Böyledir	10, 16, 32, 42	4
Sır	15	1
Yoksulluk İçimizde	27, 69	2
Ya Tahammül Ya Sefer	82	1
Arkakapak Yazıları	43	1
Uzun Hikâye	8, 20, 66	3
Toplam		15

Çalışkanlık değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Kulpuna yapıştığın sabandır. Demirini sen dövdün. Boyunduruk kayışını yağlayıp ağacını sen kestin. Senin o asırlık ellerinde yoğruldu bu alet. ...Terleyip terleyip de ağzına diktiğin toprak testiye sen yaptın. Terin toprağa karıştı, toprak sana...” (YAS, s. 8).

Çevreye Önem Verme Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 10: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Çevreye Önem Verme Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Çevreye Önem Verme Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	8	1
Ya Tahammül Ya Sefer	26	1
Arkakapak Yazıları	13, 18, 21, 36, 51, 54	6
Uzun Hikâye	19	1
Toplam		9

Çevreye önem verme değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Bastiğin yeri toprak geçme tanı artık. O betondur, senin yeni vatanın. Asfalttır, parkedir, halıflextir. Koşuyorsun ciğerlerinde egzoz gümbürtüleri. Ayaklarında lastik. Üç öğün naylon yemektesin. Ara toprağı. Toprak bizim canımız, petrol olsun kanımız ” (YAS, s. 8).

Dayanışma Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 11: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Dayanışma Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Dayanışma Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	25	1
Bu Böyledir	49, 51	2
Sır	7, 11, 12	3
Ya Tahammül Ya Sefer	82, 83	2
Arkakapak Yazıları	44, 49, 52	3
Hüzün Ve Tesadüf	79	1
Uzun Hikâye	18, 28	2
Toplam		14

Dayanışma değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Memleket gençliğinin hangi ellerin hatası yüzünden asırlardan beri nasıl çorak ve akıbeti meçhul yollarda, ne gibi gafletlere... Duygu ve ideal sahasında sahipsiz bırakılmış Anadolu çocuklarını, Anadolu'nun yanık bağrında bir bayrak altında toplanmaya çağırıyoruz ” (YTYS, s. 83).

Dini Değerler ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Mustafa Kutlu'nun eserlerinde dini değerlere sıklıkla yer verildiği görülmektedir.

Tablo 12: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Dini Değerlerin Dağılımı

Kitabın Adı	Dini Değerlerin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	9, 13, 27, 29, 38, 51, 53, 64, 82, 84	10
Bu Böyledir	12, 41, 45, 54	4
Sır	10, 12, 17, 19, 20, 63, 67	7
Yoksulluk İçimizde	17, 26, 27, 45, 46, 49, 68, 70, 79	9
Ya Tahammül Ya Sefer	17, 32, 36, 38, 45, 54, 56, 78, 111	9
Arkakapak Yazıları	33, 41, 59, 60, 61	5
Hüzün ve Tesadüf	16, 17, 48, 49, 75	5
Uzun Hikâye	40	1
Toplam		50

Dini değerler eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Köyden çıktıktan beri öyle sarhoşluk içindeydi ki, buna pek görünüyordu denemezdi. Anlamadan, kavramadan, hatta çoğunluk baktığı iyice görmeden seyrediyordu etrafı. Ha bire salâvat getiriyordu içinden. İçinden kabaran korkuyu bastırarak bir şey bulamıyordu ” (YAS, s. 13).

“İslam’da işçinin şahsiyet, şeref ve haysiyeti korunmuş, emeğin ve işin değeri yüceltilmiştir. Bu cümleden olarak bazı Peygamberler Peygamberliklerinden önce işçilik etmişler, yani bazı Peygamberleri Allah Teâlâ işçiler arasından seçmiştir. Keza Resul-i Ekrem Efendimiz “sirtında odun taşıyıp satarak geçinmenin el açmaktan kat kat şerefli ve hayırlı bir iş olduğunu” ifade buyurmuştur” (YAS, s. 84).

Duyarlılık Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 13: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Duyarlılık Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Duyarlılık Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	31	1
Bu Böyledir	16	1
Ya Tahammül Ya Sefer	10, 16	2
Hüzün Ve Tesadüf	19	1
Uzun Hikâye	18	1
Toplam		6

Duyarlılık değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Bu çocuğu ziyan edeceksin Müzeyyen. Ya!... Öyle ağabey, ne yaparsın. Gelsin benim mağazada çalışsın. Olur, ağabey çalışsın. Tahsilin ticarette yeri yok. Yok ağabey. Baksana memleketin zenginlerine. Bakıyorum ağabey...”

Gelsin çalışsın. Hem çalışsın, hem okusun. Hafızlığını da arada tamamlayıversin. Yapar, yapar, zeki çocuk...” (BB, s. 16).

Dürüstlük Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 14: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Dürüstlük Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Dürüstlük Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	17, 79	2
Bu Böyledir	54	1
Sır	8	1
Ya Tahammül Ya Sefer	116	1
Arkakapak Yazıları	18	1
Hüzün Ve Tesadüf	15	1
Toplam		7

Dürüstlük değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Bizden sonra su sırası Efe Kadir'in; Han altı'nda fasulye tarlası var... Ne yapar eder, bir çeyrek, on dakika çalar suyu... Yahu bu insanoğlu niye böyledir...” (S, s. 8).

“Kimse yalan söylemeyi bilmediği için hava kirliliğinden habersizdik ” (AY, s. 18).

Edepli Olma Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 15: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Edepli Olma Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Edepli Olma Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	18, 35, 37	3
Yoksulluk İçimizde	48, 49	2
Ya Tahammül Ya Sefer	57	1
Uzun Hikâye	35	1
Toplam		7

Edepli olma değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Bir müftü kızı idi. Erzurum eşrafından bir müftü... Yüzüne gün değmemişti; haremligi-selamlığı olan bir evde büyümüşü. Saçının telini namahreme göstermemişti” (YTYS, s. 57).

Estetik Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 16: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Estetik Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Estetik Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	7, 24, 81	3
Bu Böyledir	19, 36, 43, 57, 62	5
Sır	54, 86	2
Yoksulluk İçimizde	9, 85, 89, 99	4
Ya Tahammül Ya Sefer	27, 31, 32, 34, 74, 75	6
Arkakapak Yazıları	45, 56, 82, 86	4
Hüzün Ve Tesadüf	34, 40, 41, 67, 68	5
Uzun Hikâye	66, 67	2
Toplam		31

Estetik değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“O zaman ben değirmene bir kez daha baktım. Düz damlı, çamur sıvalı bayağı bir su değirmeni idi. Etrafında salkım söğütler, servi kavaklar, kuşburnular, alıç ağaçları. ...Dayanamayıp başına çöktüm, ayakkabılarımı çıkardım, şalvarımın paçalarını çemreledim, içine girdim. Bir anda nane, yarpuz, çilek, kuş üzümü ve benzeri bir koku, gün ışığı, güvercin kanadı, kuzu melemesi, ceylan ürkekliği, arı vızıltısı, alaim-i semanın yedi rengi içinde kalıverdim ” (S, s.86).

Fedakârlık Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 17: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Fedakârlık Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Fedakârlık Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Sır	12, 83, 88	3
Yoksulluk İçimizde	69	1
Ya Tahammül Ya Sefer	9, 14, 49, 69, 85, 94	6
Uzun Hikâye	65	1
Toplam		11

Fedakârlık değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“O kadar içten, heyecanla ve fedakâr konuşuyorlar, öylesine kendilerini hırpalıyorlardı ki. Bu gençlerle bir arada bulunmak dünyanın en güzel, en elde edilmez nimetiydi ” (YTYS, s. 9).

“Davayı omuzlayan, karşı olduğu fikriyata ve düzene taviz vermeyen, kendini bu yola adayan adam. Bu yüzden evlenmemiştii bile ” (YTYS, s. 94).

Hoşgörü Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 18: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Hoşgörü Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Hoşgörü Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	54	1
Sır	87	1
Arkakapak Yazıları	41, 42	2
Toplam		4

Hoşgörü değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“- Ben gelmeseydim dayı! Yusuf' la gitseydim.

- Olur, mu evladım. Amcazadelerin. Allah'ın mübarek bayram gününde. Yedi yabancıya kapıları açık adamların” (YAS, s. 54).

“Çocuğun izni ile sağları bırakıp hastaları, işleri yolunda gitmeyenleri, yüzleri bir gün olsun gülmeyenleri, hırsızları, ıpsız sapsızları, kenarda köşede kalmışları, yıldız kaymış küskünleri ben karşıladım” (S, s. 87).

İffetli Olma Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 19: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde İffetli Olma Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	İffetli Olma Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	19, 35, 37	3
Bu Böyledir	68	1
Ya Tahammül Ya Sefer	38	1
Hüzün ve Tesadüf	81	1
Toplam		6

İffetli olma değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Siirtli olduğunu söyleyen adam, Derviş Usta'nın elinden paçasını kurtarmaya uğraşüyor, ter ter tepiniyordu.

-Namısa doka nış say kendini beg. Donu bırak. Kesersen adam içine çıkamayız. Gurban olmuş Seydali sana. Koyver bizi” (YAS, s. 19).

İletişim Kurma Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 20: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde İletişim Kurma Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	İletişim Kurma Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	16	1
Bu Böyledir	30, 52	2
Sır	36	1
Yoksulluk İçimizde	43, 71	2
Ya Tahammül Ya Sefer	12, 17, 23, 30	4
Arkakapak Yazıları	7, 9	2
Hüzün Ve Tesadüf	10	1
Uzun Hikâye	10, 22	2
Toplam		15

İletişim kurma değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Biraz şairdi, Japon estamplarına, bitpazarı antikalarına tutkundu. Naz çeker, gözyaşı siler, dert dinlerdi. Kendisi için bir hayat kurmaya, onu başkalarından kıskanmaya, insanlarla arasına bir mesafe koymaya çalışmadı” (HT, s. 10).

“Babam sevimli adamdır, aynı zamanda hoşsohbet. Konuştukça ağzından bal damlıyor sanırsınız. Tren şefi ile anında ahbap olmuş. Şef bu yakışıklı, kravatlı, ağzı laf yapan adamı hayran hayran dinliyor” (UH, s. 22).

Kanaatkârlık Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 21: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Kanaatkârlık Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Kanaatkârlık Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	64, 77	2
Bu Böyledir	17, 40	2
Sır	8, 14, 68	3
Yoksulluk İçimizde	25, 47, 93, 96, 103	5
Ya Tahammül Ya Sefer	8, 54, 58, 77	4
Arkakapak Yazıları	10, 60	2
Hüzün Ve Tesadüf	16, 38	2
Uzun Hikâye	8, 11	2
Toplam		22

Kanaatkârlık değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Dünyanın parası giriyor bu eve. İki bin alıyor küçüğü. Büyüğün ne aldığını hala öğrenemedik. Üç bin de sen şuna. Kabalbazar. Eder beş bin. İki bin sekiz yüz de

ben. Ulan altı-yedi bin liranın altından burup üstünden çıkıyor bu ev. Deli olacam, deli. Mümkünü yok delirecem. Ne yerler, ne içerler, ne giyerler? Nereye gider bunca para, şeytan çelip götürmedikten kelli. Memlekette bulgur çorbasını zor bulurduk eskiden. Onların yaşında kara lastik bulduk mu bayram ederdik ” (YAS, s. 64).

“İşte bit küçük masamız var, Allah’a hamd olsun, hamdile oturduğumuz bir soframız var, daha ne isteyebiliriz ki, bir sen varsın Neslihan, bir de ben” (YTYS, s. 58).

Merhamet Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 22: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Merhamet Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Merhamet Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	29, 49, 77	3
Bu Böyledir	14	1
Sır	8	1
Yoksulluk İçimizde	27, 52	2
Ya Tahammül Ya Sefer	22	1
Arkakapak Yazıları	11, 12, 41	3
Hüzün Ve Tesadüf	15	1
Uzun Hikâye	66	1
Toplam		13

Merhamet değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“-Hayriye teyze bir haftadır hastanede.

- Tabii. Çökmüştür. İhsan amca tek dayanağıydı. Oğlanlar evlenip ayrıldıktan sonra o küçük evde. Ne yapar şimdi zavallı kadın? Demek amcam çok darıldı bize ” (YAS, s. 49).

“Bir şey yap iyi olsun. Hizmetten, hürmetten, merhametten müteşekkil olsun. Kalpleri yumuşatsın; garibin, yolcunun, zayıfın derdine derman olsun ” (HT, s. 16).

Misafirperverlik Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 23: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Misafirperverlik Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Misafirperverlik Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	46, 60	2
Sır	12, 72	2
Ya Tahammül Ya Sefer	7, 14, 29, 30, 69	5
Uzun Hikâye	19, 23, 25	3
Toplam		12

Misafirperverlik değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Süpürsün değil mi Kerim? Bak misafirlerimiz gelecek, aman gözünü seveyim, önce iyice bir sula, şöyle süpürgenin ucuyla, sonra ağır ağır süpür, sakın toz kaldırma” (YTYS, s. 7).

Öz güven Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 24: Mustafa Kutlu’nun Hikâyelerinde Öz güven Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Öz güven Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Ya Tahammül Ya Sefer	11, 20	2
Toplam		2

Öz güven değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Baba büyüdüm artık düşmeyin üzerime. Kaç yıldır söylüyor bunu? Bu çocuk hiç çocuk olmadı sanki ” (YTYS, s. 20).

Özgürlük Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 25: Mustafa Kutlu’nun Hikâyelerinde Özgürlük Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Özgürlük Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Ya Tahammül Ya Sefer	20, 114	2
Hüzün Ve Tesadüf	15	1
Toplam		3

Özgürlük değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“-Özgürce yetiştirdi kızım, diyor.

Özgürlük, perdeleri dalgalandıra dalgalandıra içeri boşalıyor. Kristal cam kullanılmış kapılardan geçiyor... Onu sıkmadık. Kendi haline bıraktık. Yetenekleri doğrultusunda özgürce gelişip serpilsin diye. Bütün bunlar onu gözden çıkardığımız anlamına gelmiyor tabii, anlıyorsunuz değil mi?” (YTYS, s. 114).

Problem Çözme ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 26: Mustafa Kutlu’nun Hikâyelerinde Problem Çözme Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Problem Çözme Değerinin Geçtiği Sayfanın Numarası	(f)
Yokuşa Akan Sular	87	1
Toplam		1

Tablo 26’da görüldüğü üzere problem çözme değeri ile ilgili iletiye sadece bir eserde rastlanılmıştır.

“İşçiyiz güçlüyüz, işçiyiz güçlüyüz. Seydali duyduğu sesleri, Bican’ın konuşmalarını, kalabalığın bakışlarını bir şeye benzetemiyor. Kalbinde, kafasında bir yere yerleştiremiyor. Geçmişle birleştiremiyor. Sade bir ürküntü, bir heyecan...”

- Bican gurban bir kez daha düşmüştük bu kalabalığa. Sonu neye vardı gördün. Suyu yokuşa vurma. Helbet bir başka yolu vardır" (YAS, s. 87).

Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 27: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	83	1
Bu Böyledir	49, 86	2
Ya Tahammül Ya Sefer	20, 21, 34, 47, 100	5
Toplam		8

Sağlıklı olmaya önem verme değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

"Ağır iş göremezsin diyor doktor. Duvarlarının dibinde ne kadar çöküp kaldığı poliklinikler. Temiz hava, bol gıda diyor doktor. Et, süt, yumurta, balık, sık sık ciğer, vitamin, uyku..." (YAS, s. 83).

Saygı Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Saygı, bireylerin birbirlerine karşı davranışlarında takındığı olumlu, istendik tutumdur.

Tablo 28: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Saygı Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Saygı Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	53, 78	2
Sır	9	1
Yoksulluk İçimizde	22	1
Hüzün Ve Tesadüf	54, 62	2
Toplam		6

Saygı değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

"Efendimin gelişinde mutlak bir hikmet vardır. İçim içime sığmıyor, odanın ayakucunda el bağlayıp bekledim " (S, s. 9).

"Biri elime yapıyor. Ürpertiyle geri çekiliyorum. Kim bu sakallı cüce...

- Se, Se, Sedat abi...

Bir yandan elimi öpmeye, valizimi almaya çalışıyor...

- Ho, ho, hoş geldin abi ..." (HT, s. 54).

Sebat Etme Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 29: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Sebat Etme Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Sebat Etme Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Ya Tahammül Ya Sefer	51, 102	2
Toplam		2

Sebat etme değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Murat Bey, yılların dava adamı, yılların yayıncı yazarı. Peşine düşüp gidecekleri bir kimseye ihtiyaçları vardı. Sorularına cevap verecek, onları dinleyecek birine. Bir ağabey, bir önder. Çıkmazları vardı, oturmamış fikirleri, çizilmemiş yolları. Veysel anlatıp duruyordu. Nasıl kendini davaya adamıştı Murat Bey, nasıl yıllarca çalışmıştı?” (YTYS, s. 102).

Sevgi Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 30: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Sevgi Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Sevgi Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	26, 29, 53	3
Bu Böyledir	14, 21, 22, 29	4
Sır	81	1
Yoksulluk İçimizde	52, 68, 100, 101	4
Ya Tahammül Ya Sefer	15, 20, 36, 71, 96, 108	6
Arkakapak Yazıları	9, 40	2
Hüzün Ve Tesadüf	77, 79	2
Uzun Hikâye	9, 14, 28, 39, 46, 72, 96, 107	8
Toplam		30

Sevgi değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Anneme gideyim bari bir an önce evime kavuşayım... Annem “ İlhan, İlhan ” diye gözyaşları arasında boynuma sarılıyor. Ben geliyorum diye Tatar böreği yapmış. Odalarda lavanta kokusu dolaştırmış, bana ince kenarlı porselen bir çay fincanı almış ” (S, s. 81).

“Annemle babamın birbirlerine duyduğu aşk, gün geçtikçe azalacağına artmış, bütün o yolculukları, sürgünleri, yoksulluğu, çaresizliği birlikte göğüslemişlerdi ” (UH, s. 28).

Sorumluluk Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar.

Tablo 31: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Sorumluluk Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Sorumluluk Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	27	1
Sır	10, 11	2
Ya Tahammül Ya Sefer	8	1
Toplam		4

Sorumluluk değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“-Yağız gardaş sen bilirsın, bir ufak su dökmeye çıksan...

- Olur mu yahu? Daha bugün başladık işe. Saatine varmadan kaytarılır mı?

- Kaytarma yooook. Ekmek yediğimiz kapıya. Tövbe yok...” (YAS, s. 27).

Temizlik Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 32: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Temizlik Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Temizlik Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	11, 23, 52	3
Bu Böyledir	22, 24	2
Sır	9	1
Yoksulluk İçimizde	11, 12, 96	3
Ya Tahammül Ya Sefer	14, 16, 57, 100, 104	5
Arkakapak Yazıları	45	1
Hüzün Ve Tesadüf	74	1
Uzun Hikâye	18, 21, 28, 49, 68	5
Toplam		21

Temizlik değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Kül renginden başlayıp kara kurum siyahına doğru yayılan bir gri örtü her şeyi kaplıyordu. İnsanların yüzlerini, çocukların saçlarını, evlerin, bacaların, yaprakların her şeyin, her şeyin üstünü örtüyordu ” (YAS, s. 23).

Vatanseverlik Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 33: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Vatanseverlik Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Vatanseverlik Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Sır	34	1
Ya Tahammül Ya Sefer	8, 83, 87, 91, 109	5
Arkakapak Yazıları	10	1
Hüzün Ve Tesadüf	82	1
Toplam		8

Vatanseverlik değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Sanki koalisyon hükümeti bir çırpıda iç ve dış borçlarımızı temizledi. Sanki terör sona erdi, enflasyon düştü, Bosna’ya barış geldi. Evet, insanlarımız bu kadarcık olsun sevinmek, gülmek istiyorlar. Bir iyilik edip kalplerinde çırpınan kuşu sakinleştirmek istiyorlar” (AY, s. 10).

Yardımseverlik Değeri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 34: Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Yardımseverlik Değerinin Dağılımı

Kitabın Adı	Yardımseverlik Değerinin Geçtiği Sayfaların Numaraları	(f)
Yokuşa Akan Sular	48, 50	2
Bu Böyledir	23, 83	2
Sır	11, 18, 63, 74	4
Yoksulluk İçimizde	98	1
Ya Tahammül Ya Sefer	30, 43	2
Arkakapak Yazıları	10, 16, 45	3
Hüzün Ve Tesadüf	16, 55	2
Uzun Hikâye	25, 65	2
Toplam		18

Yardımseverlik değeri eserlerde şu şekilde işlenmiştir:

“Süleyman tuğla ocaklarında çalışıyordu. Yüzü güneşten kavrulmuştu. Zayıftı. Kafası üç numara kazınmıştı. Sipsivri bir oğlandı. Ara sıra gelir babama baş sularken yardım ederdi. Sonra güz gelir tandır evinde odun kırardı anama.” (BB, s. 23).

“- Bize hep iyilik yapma, sakın ha kemlik bulursun diyorlar.

- Olsun sen bir iyilik yap at denize, balık bilmez ise Halık bilir... İyi de nerede o iyiliği yapacak olan, onlar hep güzel atlara binip aramızdan ayrıldılar” (HT, s. 16).

5. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada Mustafa Kutlu'nun 8 hikâye kitabı değer iletimi açısından incelenmiştir. Hikâyelerde 33 değer ile ilgili iletilere yer verilmiştir. Elde edilen veriler sonucunda Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde değerler ile ilgili 373 değer

tespit edilmiştir. 373 değer içerisinde en fazla işlenen değer 50 (% 13,40) kullanım sıklığıyla “dini değer” dir. Dini değeri 31 (% 8,31) kullanım sıklığıyla “estetik ”; estetik değerini ise 30 (% 8,04) kullanım sıklığıyla “sevgi değeri” takip etmiştir. Bu bulgular Kutlu'nun hikâyelerinin değer eğitimi için oldukça zengin olduğuna işaret etmektedir. Diğer bir deyişle Kutlu'nun hikâyeleri Türkçe değer eğitimi çalışmalarında kullanılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir

Şen'in (2007) “Millî Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma” adlı tezinde en çok rastlanan değer 172 (%23,1) değerle sevgi değeridir. Sevgi değerini 117 (%15,7) kullanım sıklığıyla duyarlılık değeri; duyarlılık değerini 101 (%13,5) kullanım sıklığıyla saygı değeri; saygı değerini 75 (%10,1) kullanım sıklığıyla yardımseverlik değeri takip etmiştir. Sonuç olarak 29 yerli eserde 746, 29 yabancı eserde 325 değer tespit edilmiştir. İncelenen 58 eserde toplam 1071 değer tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Millî Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 Temel Eser serisinde yer alan kitapların, değer aktarımı için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özbay ve Karakuş Tayşi (2011) tarafından hazırlanan çalışmada, Dede Korkut Hikâye kitabındaki 12 hikâye değer eğitimi bakımından incelenmiştir. Hikâyelerde 38 kullanım sıklığıyla saygı değeri en çok işlenen değer olmuştur. Saygı değerini 29 kullanım sıklığıyla sevgi değeri; sevgi değerini 17 kullanım sıklığıyla sorumluluk değeri takip etmiştir. Hikâyelerde toplam 190 değer tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlarına göre Dede Korkut Hikâyeleri'nin değer eğitimi bakımından kullanılabilir zengin kaynaklardan olduğu tespit edilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 Temel Eser ve Dede Korkut Hikâyelerinde yapılan değer eğitimi çalışmalarında farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. 12 Dede Korkut Hikâyesinde 190 değerın tespiti, bu hikâyelerin değer eğitiminde kullanılabilir olduğunu göstermektedir. Millî Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 Temel Eser içerisinde incelenen 58 eserde 1071 değerin tespiti, bu eserlerin değer eğitiminde kullanımlarının yetersiz olduğu sonucuna ulaştırmıştır. Görüldüğü üzere yapılan çalışmalarda hangi eserlerin değerler eğitimi bağlamında kullanılabilir olduğuna dair bir ölçüt oluşturulamamıştır. Çalışmada Mustafa Kutlu'nun değer iletimi bağlamında incelenen 8 hikâye kitabında 373 değer tespit edilmiştir. Bu verilere göre Mustafa Kutlu'nun hikâye kitaplarının değer eğitiminde yararlanılması gereken kaynaklar arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen bu bulgulara göre Mustafa Kutlu'nun eserleri hem ders işleyiş sürecinde hem de ders dışında yararlanılması gereken kaynaklardandır. Kutlu, eserlerinde toplumu en ince ayrıntısına kadar işleyerek toplumun sahip olduğu değerleri korumaları gerektiğinin önemine vurgu yapmıştır. Ayrıca eserlerinde bireylerin kendileriyle özdeşim kurabileceği örnek kahramanlara da yer vermiştir. Bu kahramanlar her yaşta her statüden farklı kişileri barındırmaktadır. Çocuk, genç, ihtiyar, öğretmen, mimar, doktor, çiftçi, esnaf, işçi, seyyar satıcı, postacı, müzisyen, polis, hemşire, hâkim, milletvekili, asker bu kahramanlardan bazılarıdır.

Yazarın eserlerinde değerler, kimi yerde doğrudan kimi yerde örtük bir şekilde işlenmiştir. Eserlerde geçen olaylar aracılığıyla ya da kahramanların ağzından veya yaşadıklarından hareketle değer iletimi okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır. Eserler bireylere edebî zevk kazandıracak düzeyde yalın bir Türkçe ile yazılmıştır. Değer eğitimi bakımından zengin olan hikâye/hikâyeler Türkçe ders kitaplarında metin olarak ya da MEB'in tavsiye ettiği yüz temel eser içerisinde yer alabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aktaş, E ve Çelikpazu Ekinci, E. (2011). MEB 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değer iletimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies* - 6/2, 413-424.
- Arslan, Z., Yaşar, F. (2014). Yükselen “Değer” Kavramı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım. Y. S. Zavalı (Ed.). *Değerler Eğitimi*, 7-13. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Aydın, M. Z. , Akyol Güler, Ş. (2014). *Okulda değerler eğitimi yöntemler etkinlikler kaynaklar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 6 (18), 4-9.
- Kaymakçı, S. (2014). Farklı yönleriyle değerler eğitimi. R.Turan ve K. Ulusoy (Ed.) *Hayat Bilgisinde Değerler Eğitimi*, 367-388. Ankara: Pegem Akademi.
- Kılıç, M. (2011). *Değerler filozofisi ve hukuksal değerler*. Eğitime Bakış Dergisi, 19, 50-55.
- Kırmızı, Susar F. (2014). 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12, 217-259.
- Kutlu, M. (2007). *Akasya ve mandolin*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Kutlu, M. (2014). *Yokuşa Akan Sular*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Kutlu, M. (2015). *Sır*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Kutlu, M. (2014). *Yoksulluk İçimizde*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Kutlu, M.(2014). *Ya Tahammül Ya Sefer*.İstanbul:Dergâh Yayınları
- Kutlu, M. (2014). *Bu Böyledir*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Kutlu, M. (2014). *Arka Kapak Yazıları*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Kutlu, M. (2014). *Hüzün Ve Tesadüf*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Kutlu, M. (2015). *Uzun Hikâye*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- MEB. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (6-7. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Özbay M. ve Karakuş Tayşi E. (2011). Dede Korkut hikâyelerinin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.

Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: ilköğretim ders kitapları örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7, 1124-1141.

Şen, Ü. (2007). *Millî eğitim bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma*. Gazi Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.

Türk Dil Kurumu, (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

Yaman, E. (2014). *Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar*. Ankara, Akçağ Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

TRANSMISSION OF VALUE IN MUSTAFA KUTLU'S STORIES PUBLISHED IN 2000 AND BEFORE

Introduction

From the moment human beings have existed, they are in interaction and communication with the inner-outer circle. Human being that communicate and interact with the inner-outer circles have needed certain rules to make his life more meaningful and sustainable. These rules, which are needed by the humans, are national-spiritual values that keep the society alive. Values are concepts that direct the society and bring life to the society by affecting people from many aspects, and they are rules that are not visible but felt in the society and needed to be obeyed to build social order.

Education brings the human into being with the knowledge and the values they have in the society they live as well as provides an important opportunity for individuals to transfer the values of the society they live in. It makes it easier to convey the socialization of the individual to the future by preserving their own culture and accumulation. The individual internalizes the values of the society he lives in, transfers them to the people around through education and he internalizes the culture and values of the society he lives in and maintains his life accordingly. Therefore, the individual becomes a guardian and conveyer of the values of his own society.

Turkish lesson has an important place in the transfer of values through literary texts. The literary texts play an important role in protecting the common values of the society as well as being a cultural asset carrier. Through texts, it is easier for children to perceive the real world and to embrace the values of society they belong to, and they become natural carriers of the cult. Providing that the children read books other than texts which are appropriate to values education, they can internalize the values.

Method

The purpose of this research is to determine the values in Mustafa Kutlu's stories in the year 2000 and before and to determine how these values can be used in Turkish language teaching. In the research, document review, one of the qualitative research methods was used. "Descriptive analysis" was used in the analysis of the values that were indexed at the end of the document review. In this frame, a qualitative study was carried out in order to determine the messages related to the values in Mustafa Kutlu's 8 story books. The material of the work is composed of 8 story books (Yokuşa Akan Sular, Sır, Yoksulluk İçimizde, Ya Tahammül Ya Sefer, Bu Böyledir, Arkakapak Yazıları, Hüzün Ve Tesadüf, Uzun Hikâye) published between 1979-2000 by Mustafa Kutlu. The first two books of the author were not included in the study because of the lack of publication. By studying the literature, studies on values education by using story texts in the field of Turkish Language Teaching were determined and the values analyzed in these studies were determined. After the universal values were included in the study, the values form was prepared. List of values consisting of 40 different values were reviewed by four academicians specialized in the field of Turkish education, and it was decided that it would be appropriate to include 40 values on the scale in the light of expert opinions. In the analysis of the data, the values determined by the reviewing were classified, handled under separate titles, and frequencies were given in the tables. In the tables prepared separately for each value, page numbers, the titles of the works on which the values were handled and the frequency of handling were given.

Results and Discussion

In this study Mustafa Kutlu's 8 story books were analyzed in terms of transferring values. In the direction of the data obtained in the study, it was found that Kutlu's stories are rich in terms of values. Messages related to 33 values which become prominent in the stories were included in the study. The values that were analyzed in the study are being fair, respect for unity of family, friendship, peace, being scientific courage, generosity, industriousness, respect for the environment, solidarity, religious values, sensitivity, honesty, decency, aesthetics, sacrifice, tolerance, chastity, communication, austerity, compassion, hospitality, valuing being healthy, respect, love, responsibility, cleanliness, patriotism, helpfulness, being constant, problem solving, self-confidence, freedom. These values were determined from the mentioned stories and their importance in terms of transferring values in Turkish teaching was put forward.

As a result of the obtained data, 373 messages related to values were detected in the stories of Mustafa Kutlu. The highest value among 373 values is "religious value" with a usage frequency of 50 (13,40%). "Aesthetic" followed religious value with 31 (8,31%) usage frequency; and aesthetic value was followed by "love value" with a usage frequency of 30 (8,04%). These findings indicate that Kutlu's stories are quite rich for value education. In other words, the stories of

"Kutlu" are the works that should be used in studies of Turkish value education. As a result of the studies and the results done on the field, it was determined that Mustafa Kutlu's stories can be used in value education.

In his thesis entitled "A Study on Teaching Values in Turkish Education Through 100 Basic Works Recommended by the Ministry of National Education in 2005" by Şen (2007), 746 values were in 29 local works and 325 values were found in 29 foreign works. A total of 1071 values were determined in 58 works examined. According to the results obtained, it was determined that the books in the 100 Basic Works series recommended by the Ministry of National Education in 2005 are not enough for the transferring of values. In the study prepared by Özbay and Karakuş Tayşi (2011), 12 stories in Dede Korkut Storybook were examined in terms of value education. A total of 190 values were determined in the stories. According to the results obtained, it was determined that Dede Korkut Stories are among rich sources available for value education.

It is seen that different results are obtained in the value education studies conducted on the Dede Korkut stories and 100 Basic Works recommended by the Ministry of National Education in 2005. The determination of 190 values in 12 Dede Korkut stories shows that these stories can be used in value education. The determination of 1071 values in 58 works examined in the 100 Basic Works recommended by the Ministry of National Education in 2005 shows that these works are inadequate for value education. As it can be seen from the conducted studies, no criterion has been reached for which works can be used in the context of values education. 373 values were found in 8 story books of Mustafa Kutlu examined in the context of transferring values in the study. According to this evidence, Mustafa Kutlu's story books are among the necessary resources to be used in the value education and in the direction of the studies done, the author's works seem to be suitable for the children in secondary school level in terms of language, narration, themes and subjects. It is thought that the story / stories that are rich in value education can be included in Turkish textbooks or in 100 basic works recommended by Ministry of National Education.